

Archief Philip Staal

Aan Philip Staal en Arnold Heertje

Beste Philip, beste Arnold,

Op 10 december 2003 hebben wij een gesprek gevoerd over het beheer van de nalatenschappen van oorlogspleegekinderen door de Joodse voogdijorganisaties. Afgesproken is dat ik nog op een tweetal zaken zou reageren. Aan die afspraak voldoe ik bij deze.

Graag verexcuseer ik mij nogmaals voor deze late reactie! Zoals jullie inmiddels bekend is werd dit m.n. veroorzaakt door het overlijden van mijn moeder. Bijgaand voeg ik een verslag op hoofdlijnen van het gesprek dat wij hebben gevoerd.

1 Een vermelding van een afspraak met Philip voor de overdracht van de nalatenschap

Tijdens het gesprek dat wij hebben gehad meende ik mij te herinneren dat er een aantekening bestond in het sociale dossier over een afspraak met Philip inzake de overdracht van de nalatenschap bij zijn meerderjarig worden (21 jaar).

Ik heb het sociale dossier nog eens zorgvuldig bekeken, maar deze veronderstelling was onjuist. Er is geen melding van zo'n afspraak. Wel is bekend dat zo'n afspraak gebruikelijk was. Ik meld dat ook in mijn schrijven van 11 juni 2003. Uitgaand van onze veronderstelling dat accountant Vos als het beheer van de aandelenportefeuille overnam na de meerderjarigheid van Philip, is het mogelijk dat hier een andere procedure is gevolgd.

2 De wenselijkheid van een financieel onderzoek

Op basis van het gesprek dat wij hebben gevoerd, heb ik contact opgenomen met de Begeleidingscommissie van het huidige onderzoek, te weten de heren Roet en Paktor. Tijdens een gesprek met de heren bestond er enige onduidelijkheid over de vraag of het onderzoeksverslag dat in jullie bezit was daadwerkelijk het laatste concept was. Op dit moment zijn er meerdere concepten in omloop en naar ik heb begrepen wordt er nog steeds nieuw materiaal gevonden en verwerkt.

Beide heren waren verwonderd over de kritiek op het onderzoek. Gesteld werd dat het concept voorgelegd is aan de historici Blom, Lipschits en Dankers én aan Frits Hoek als financieel deskundige op het terrein van de tegoeden Tweede Wereldoorlog. Vanuit deze groep van deskundigen zijn opmerkingen geplaatst bij het rapport, doch deze opmerkingen tasten geenszins de kwaliteit van het onderzoek aan. De Begeleidingscommissie zien vanuit deze situatie geen aanleiding om op dit moment een apart financieel onderzoek uit te voeren. Zij stellen voor om in ieder geval de publicatie van het definitieve rapport af te wachten.

**Stichting Joods
Maatschappelijk Werk**

De Lairesestraat 145-147
1075 HJ Amsterdam
Telefoon 020-5776577
Telefax 020-5776500
E-mail jmw@joods.nl
<http://www.joods.nl/jmw>

Ik heb vervolgens contact gezocht met een tweetal van de hierboven genoemde deskundigen, te weten: Ies Lipschits en Frits Hoek. Beiden heb ik het voorstel van een apart financieel onderzoek voorgelegd.

Vanuit hetgeen dat hij van mij over ons gesprek vernomen had, vanuit zijn kennis van de materie en het conceptrapport van Elma Verhey en Pauline Micheels zet Frits Hoek vraagtekens bij een apart financieel onderzoek. Een onderzoek van de drie nog bewaard gebleven dossiers acht hij onvoldoende. Deze dossiers zijn immers niet als representatief te beschouwen. Een breder onderzoek waarbij de betrokkenen eventueel aanwezige papieren inzenden, acht hij niet zinvol daar er geen beschikbaar materiaal is om een reconstructie van de individuele situaties te maken. Met een dergelijk onderzoek zouden verwachtingen worden gewekt die waaraan in nagenoeg alle gevallen niet tegemoetgekomen kan worden.

Ik heb de zaak zoals gesteld ook met Ies Lipschits besproken. Zoals jullie waarschijnlijk weten is Lipschits niet alleen als historicus nauw bij deze zaak betrokken –hij heeft zelf onderzoek verricht in de JMW-archieven- maar ook persoonlijk vanuit zijn eigen levensgeschiedenis. Lipschits ziet noch naar aanleiding van zijn eigen onderzoekingen, noch naar aanleiding van het rapport van Verhey reden voor een nader financieel onderzoek.

Conclusie

Ik moet tot de conclusie komen dat ik onvoldoende argumenten kan aandragen om op dit moment de noodzaak van een dergelijk financieel onderzoek te onderbouwen. In dat kader dring ik er opnieuw bij Arnold op aan om zijn stevige kritiek op het onderzoeksrapport te verwoorden, schriftelijk vast te leggen en aan mij op te sturen. Mogelijk zou dat deze zaak kunnen beïnvloeden.

Zoals ik in ons overleg al stelde ben ik niet in de positie om zelf een onderzoek te initiëren. JMW is belanghebbende bij een dergelijk onderzoek en vanuit die positie per definitie niet de aangewezen organisatie om een onderzoek te laten uitvoeren. Inhoudelijk en methodologisch heb ook ik daarbij mijn vraagtekens bij een dergelijk onderzoek en vraag ik mij af of een dergelijk onderzoek tot concrete resultaten kan leiden. Verder zie ik -mede op basis van de diverse gesprekken- op dit moment geen aanleiding om mijn vertrouwen in Elma Verhey en Pauline Micheels op te zeggen. Een definitief oordeel zal ik daarover eerst kunnen vellen na kennisname van de definitieve rapportage. Zoals duidelijk mag zijn wordt daar nog aan gewerkt en is deze nog niet in mijn bezit.

Vanuit mijn positie als beheerder van de archieven sta ik natuurlijk altijd open voor verzoeken van derden om onderzoek te verrichten. Dergelijke verzoeken worden getoetst op de kwaliteit van het onderzoeksvoorstel, aan de eisen van privacybescherming en aan de 'credentials' van de onderzoeker. Bij dergelijke verzoeken raadpleeg ik meestal externe deskundigen die mij daarbij van advies dienen.

Helaas kan ik niet meer betekenen in dit traject. Ik begrijp dat dit teleurstellend blijft! Ik voeg mij bij de heren Roet en Paktor in het voorstel om de uiteindelijke publicatie af te wachten. Temeer daar ik van Elma Verhey heb begrepen dat het rapport op basis van nieuwe informatie nog zal worden bijgewerkt.

Ik heb Elma Verhey verzocht om -geanonimiseerd- minimaal één van de bewaard gebleven dossiers als bijlage bij de publicatie op te nemen. Dat zal in ieder geval inzicht geven in de oorspronkelijke opbouw van de financiële dossiers van minderjarige oorlogspleegkinderen.

In het vertrouwen jullie hierbij volledig te hebben geïnformeerd en met vriendelijke groet,

Hans Vuijsje

Bijlage

Hoofdpijnen van de bespreking d.d. 10 december 2003 tussen Philip Staal, Arnold Heertje en Hans Vuijsje (JMW)

Gespreksonderwerpen:

- a. het individuele onderzoek naar het beheer van de nalatenschap van Philip en Marcel Staal
- b. het onderzoek naar het vermogensbeheer van de voogdij-organisaties door Elma Verheij en Pauline Micheels

ad a. Individueel onderzoek

Vuijsje stelt dat geprobeerd is om via het onderzoek van Hoek en de toelichting van Vuijsje de vragen van Philip Staal zoveel mogelijk te beantwoorden. Voor de gestelde vragen zijn verklaringen gezocht. Daarnaast is geprobeerd om een aantal kostenposten te reconstrueren. Geconstateerd moet echter worden dat een aantal zaken niet kunnen worden opgelost doordat de daarvoor benodigde papieren niet meer beschikbaar zijn. Naar de mening van Vuijsje zijn er echter geen aanwijzingen voor frauduleus gedrag door bestuursleden en/of medewerkers van de betreffende organisaties.

Na de bespreking van een aantal posten waarbij er een verwarring blijkt te bestaan tussen een verklaring die Elma Verheij in een eerste notitie heeft gegeven en de correctie die in de laatste stukken daarop is aangebracht door Frits Hoek RA, komt het gesprek op de effectenportefeuille. Door Staal is een berekening gemaakt van de waarde van deze portefeuille. Vuijsje stelt dat deze berekening interessant is, doch niet ter zake doet, daar de effectenportefeuille volgens de afrekening aan Staal is overgedragen. Staal stelt echter deze effecten nooit te hebben ontvangen. Vuijsje oppert als mogelijke verklaring dat de effectenportefeuille na het meerderjarig worden van Philip Staal overgedragen is en in beheer is gegeven van accountant Vos, tevens toeziend voogd. Vos heeft -zoals Philip Staal eerder heeft verklaard- in ieder geval op een zeker moment een bedrag van ca. 25.000 gulden overgemaakt voor de aanbetaling van een huis. Daarna zijn kleinere bedragen gevolgd. Staal bevestigt de overmaking van deze bedragen.

Geconcludeerd wordt dat de uitgekeerde bedragen waarschijnlijk onderdeel vormden van de waarde van de effecten. Die waarde was afhankelijk van de koers en van het beheer door Vos van deze effectenportefeuille in de periode na overdracht. Eventuele transacties van Vos zijn niet meer te reconstrueren en vallen buiten de verantwoording van de voogdijinstelling. De heer Heertje stelt vast dat met deze verklaring het individuele onderzoek als afgerond kan worden beschouwd. De Heer Staal stemt hiermee in.

Vuijsje zegt toe na te gaan of er in de sociale dossiers van de gebroeders Staal een aantekening is van het gesprek dat is gevoerd inzake de overdracht van de afrekening.

ad b. Algemeen onderzoek

Ten aanzien van het algemene onderzoek wordt geconstateerd dat Elma Verhey geen financieel deskundige is. Aanbevolen wordt om minimaal de drie volledige dossiers door een financieel deskundige te laten bestuderen. Naar de mening van Heertje moet tevens overwogen worden om de OPK in Israël te vragen eventuele papieren die nog in hun bezit zijn aan te leveren en deze bij het financieel onderzoek te betrekken.

Staal stelt niet deskundig genoeg te zijn om de waarde van het historisch onderzoek te kunnen bepalen. Heertje is zeer kritisch over het onderzoek van Verhey. Vuijsje vraagt zijn kritiek nader toe te lichten. Heertje wil hierover nadenken.

Vuijsje benadrukt zijn beperkingen als eigenaar en belanghebbende partij, maar zegt toe om in dit kader gesprekken te gaan voeren met degenen die bij het huidige onderzoek betrokken zijn en daarbij zijn invloed te gebruiken om -gezien de in dit gesprek geuite kritiek- het belang van een degelijk financieel onderzoek te benadrukken.

Afgesproken wordt dat Vuijsje op korte termijn schriftelijk zal reageren.

Hans Vuijsje, 22 januari 2003